

Az MTA Biológiai Tudományok Osztálya 2012. évi működésének legfontosabb eredményei

A tudományos osztály 2012-ben 9 osztályülést tartott. Az osztály akadémikus tagjai, a választott közgyűlési képviselők, valamint a bizottságok elnökei tagok csak ritkán és alapos indokkal maradtak távol az ülésekről. Az osztályüléseken rendszeresen alakultak ki érdemi viták.

Az osztály újra áttekintette az MTA doktori követelményeket, egyértelművé és világossá téve a habitusvizsgálat követelményrendszerét. Az MTA elnökének felkérésére az osztály korábban elkészítette a biológia tudományok fejlesztésének stratégiai tervét. A stratégia karbantartása a továbbiakban is az osztály fontos feladata. Az osztály egyik fontos és felelősségteljes feladata volt a tagválasztás (levelező, rendes, külső és tiszteleti tagok) előkészítése és lebonyolítása. Az osztály 16 levelező tagot jelölt a hazai tudományos élet reprezentánsaiból.

Kutatói kvalitásuk, műhelyteremtő képességük, hazai és nemzetközi ismertségük a jelölteknek kimagasló és tudományometriai adataik is kiválóak. A jobb megismerés érdekében felkértük a levelező tagjelölteket, hogy 15 perces előadásban mutakozzanak be és három fontos kérdésre fókuszáljanak előadásainkban: (1) Milyen jelentős tudományos felfedezést tettek? (2) Ezek nemzetközi fogadtatása. (3) Tudományos-közéleti aktivitásuk, terveik és pályázati forrásaik. A jelöltek három alkalommal mutakoztak be (október-november és december hónapokban az osztályülést megelőzően). Örömmel állapítottuk meg, hogy mindegyik jelölt a maga szakterületén elismert kutató és nem lesz könnyű kiválasztani a szűkös keretnek megfelelő számú levelező tagot.

Megállapítottuk, hogy a rendes tagságra jelöltek tudományos munkássága nemzetközi mércével mérve is kimagasló. Az osztály mérsékletet tanúsított a külső és tiszteleti tagok jelölésénél is, kiválasztva egy-egy tudományterület kiválóságait.

Az osztály életében a legnagyobb vitát kiváltó esemény az új bizottsági szerkezet kialakítása volt 2011-ben. Konzultációk és egyeztetések eredményeként létrejött egy a túlnyomó többség által támogatott javaslat. Ennek értelmében a *szupraindividuális* biológia területén két bizottság, a *Környezetbiológiai*, illetve *Diverzitásbiológiai* Bizottság jött létre. Az *infraindividuális* biológia területén a *Molekuláris Biológiai*, *Genetikai és Sejtbiológiai* Bizottság integrálja a korábbi három területet. A *Biofizikai*, *Immunológiai*, *Mikrobiológiai* Bizottságok továbbra is osztályközi formában működnek. Az *Antropológiai* Bizottság osztályközi tudományos bizottságként folytatja munkáját. A *Környezet és Egészség* Bizottság, mivel nem foglalkozik doktori ügyekkel, állandó bizottsággá alakult.

Az osztály szakmai tevékenységének döntő hányada a tudományos bizottságok keretében zajlik. A bizottságok az alapszabályban meghatározott feladataik mellett, aktív tevékenységet folytattak az érintett tudományterület munkájának értékelésében és koordinálásában, országos és nemzetközi szinten is. Évente átlagosan 3-4 ülést tartottak, és felelősséggel és szakszerűen folytatták le a minősítési eljárások előkészítését is. A bizottságok értékelték az akadémiai kutatóintézetekben és kutatócsoportokban folyó tudományos munkát, véleményezték az MTA Kutatóintézetek igazgatói pályázatait. Fontos feladat volt a jelölés az intézetek Tudományos Tanácsadó Testületeinek magalakítása során. Az osztály és a bizottságok figyelemmel kísérték a kiemelkedő kutatási eredményeket, illetve nyomon követték a hazai és nemzetközi kongresszusokon, konferenciákon, tudományos üléseken történő bemutatásukat és azok visszhangját. A biológiai kutatások nemzetközi színvonalát az is jelzi, hogy két osztálytag (Nagy László és Nusser Zoltán levelező tagok) a Lendület pályázat kiemelt kategóriájának nyertese lett.

A tudományos bizottságok az MTA Közgyűléséhez és a Magyar Tudomány Ünnepehez kapcsolódóan számos tudományos ülést szerveztek egy-egy közérdeklődésre számot tartó tudományterületen. Az osztály területéhez tartozó kutatói közösség aktívan vesz részt nemzetközi folyóiratok szerkesztőségi és nemzetközi tudományos bizottságok munkájában. A biológia szakterületén működő kutatóhelyek mindegyikén jelentős mértékű és hatékony tudományos utánpótlás nevelés folyik. A kutatásokban résztvevők intenzív, magas óraszámú és időigényes oktatást végeznek magyar, angol és német nyelven, TDK pályamunkák és diplomamunkák

témavezetői. Részt vesznek doktori iskolák munkájában, többen közülük az iskolák vezetőjeként. Jelentős tevékenységet fejtenek ki a PhD képzésben. Hazai és nemzetközi pályázatok elnyerésével biztosítják a posztdoktorok számára is a kutatási lehetőséget, ezzel is csökkentve a fiatal tehetségek elvándorlását.

Említést érdemel, hogy a Debreceni Egyetemen belüli „kutatóintézeti” kezdeményezést (Research Center for Molecular Medicine, RCMM) Nagy László levelező tag szervezésében nemzetközi bizottság (öt európai, jelentős tudományos kredittel rendelkező szakember) értékelt. A 28 kutatócsoport nemzetközi megmérettetésnek fontos tanulságai vannak, melyekre a kutatócsoportok, ill. az RCMM szervezete a kutatási irányok és támogatások meghatározásánál támaszkodhat. A nemzetközi megmérettetés szerepét az osztály más tudományos területein, továbbá az élettelen és élő tudományágakban is hasznos lenne bevezetni.

Budapest, 2013. március 4.

Závodszy Péter
az MTA Biológiai Tudományok Osztályának elnöke